

A legfeszítőbb gondok

– A német nemzetiségi oktatás lehetőségei a NAT bevezetése után –

A Nemzeti Alaptanterv 1995 októberi kormányrendelettel történt kiadása a nemzetiségi oktatásban is új lehetőségeket teremtett. A NAT-ban nem szerepel iránymutatás a kisebbségi oktatás számára, és azok az irányelvek sem készültek el, amelyek alapján a nemzetiségi neveléssel-oktatással foglalkozó intézmények hozzáfoghatnának pedagógiai programjaik kidolgozásához. A késlekedés annál inkább is hátráltató tényező, mert az iskolafenntartó önkormányzatok sürgetnék a pedagógiai programok, helyi tantervek és óratervek betervezését, mert annak hatását már az 1998. évi költségvetésükben meg kell jeleníteni. Nem is szólva arról az önkormányzati kötelezettségről, hogy a programokat szakértőkkel meg kell vizsgáltatniuk a jóváhagyás előtt.

Az időzavar előidézéséért *nem a nemzetiségi oktatásban közreműködőket terheli a felelősség*, hanem a minisztériumi oktatásirányításból, rendelet előkészítésből, a területért felelős főosztály vezetésében az utóbbi egy év során bekövetkezett változásokból eredeztethető zavarok miatt késik ezeknek a dokumentumoknak a kiadása. 1996 októberétől működik a közoktatási törvény módosítása szerint *a miniszter tanácsadó testületének* a nemzeti és etnikai kisebbségek oktatására vonatkozó törvények, rendeletek kiadása előtt *egyeztetési joggal* felruházott, és a *hazai tizenhárom kisebbség egy-egy tagjából álló Országos Kisebbségi Bizottság*. Úgy tűnt, hogy sikerülni fog felhívni a törvény-előkészítőket, rendeletalkotók figyelmét a legsürgetőbb feladatokra.

A közoktatási törvény ugyan kötelezi az önkormányzatokat, hogy nyolc tanuló jelentkezése esetén megszervezzék a nemzetiségi oktatást, de nem ad erre többlet órakeretet. A NAT *tíz műveltségi területet határoz meg*. Mivel a magyar nyelv és irodalom műveltségi terület a Magyarországon élő kisebbségek számára nem tekinthető idegen nyelvnek, a törvényben előírt órakeretet az idegen nyelv kihagyásával vagy annak megtartásával, de *tizenegy részre felosztva lehet* figyelembe venni. Az első esetben *hátrány éri* a kisebbségeket, mert elesnek a világnyelvek tanulási lehetőségétől, a második esetben a többi műveltségi területről kell elvenni az órákat. Így a NAT-ból eredő óratervi kötelezettség, amely elvben az időkeret 70–80 százalékában elvégezhető, *külön törvényi szabályozás híján* sújtja a nemzeti és etnikai kisebbségeket. A legfeszítőbb gondok ebben a körben keresendők, és pillanatnyilag *a szándék legkisebb jele sem* tapasztalható a probléma megoldására az illetékesek részéről.

Reményt keltő volt a „Nemzeti, etnikai kisebbségek iskolai oktatásának-nevelésének irányelvei” első változatának széleskörű, gyakorló pedagógusokkal történő megvitatása. Nagy érdeklődés kísérte az irányelvek kiadá-

sának előkészítését, mert *korszerű szabályozók beépítésére a nemzetiségi nevelésnek-oktatásnak is szüksége van*, ennek a legnagyobb szükségét éppen a pedagógusok érezték és várták, hogy ötleteik *beépülnek* az újabb változatba. Sajnálatos módon a minisztériumi főosztályon történt vezetőváltás gyökeresen új, szakmailag az előző változat színvonala alatt álló elképzelések születtek. Megkíséreltek *a tizenhárom nemzetiségi és etnikai kisebbségeket közös nevezőre hozva – azonos általános és részletes követelményeket* támasztani.

Az Országos Kisebbségi Bizottság *csaknem egyhangú véleménye*, amelyet az egyes kisebbségi önkormányzatokkal, iskolákkal egyeztetett, az, hogy az általános követelmények alapján az Országos Közoktatási Intézet dolgozza ki az egyes nemzeti és etnikai kisebbségekre vonatkozó részletes követelményeket legkésőbb 1997. szeptember végéig, és ezzel feleslegessé válik a kisebbségeket átfogó részletes követelményrendszer, mert *ilyen a valóságban nem is létezik*. Ez annál könnyebben is megoldható, mert a NAT megjelenése óta a kisebbségi oktatásfejlesztő műhelyek az Országos Közoktatási Szolgáltató Intézet szakmai támogatásával elkészítették tantervi ajánlataikat „NAT-kompatibilis” módon, tehát a tananyag, a fejlesztési követelmények (kompetenciák, képességek) és a minimális teljesítmény hármastagolásában.

Német nemzetiségi területen a Magyarországi Németek *bajai* Általános Művelődési Központjának Továbbképzési Intézete, illetve a *pécsi Magyar-Német Nyelvű Iskolaközpont* koordinálta ezt a legszélesebb szakmai körben folytatott tantervfejlesztő munkát. A *Közoktatási Modernizációs Alap* pénzügyi támogatásával megjelent Pécsen egy *tantervi gyűjtemény*, amely tartalmazza a nemzetiségi, illetve a népismeret, történelem és társadalmi ismeretek, német nyelv és irodalom, földrajz és biológia tantárgyak tantervi követelményeit. Ezek a műveltségi területek a hazai németiség oktatási rendszerében a leggyakrabban a kisebbségi nyelven tanított tantárgyak.

Az alulról jövő kezdeményezések, a szakmai tanácskozásokon kialakított követelményrendszer tényét kellene elfogadniuk a rendeletalkotóknak, törvény-előkészítőknak, hogy a várva-várt irányelvek a fent jelzett időpontig, *legkésőbb szeptember végéig* kiadásra kerüljenek, és a *nemzetiségi oktatás behozhassa azt a hátrányt, amibe önhibáján kívül került*. Az idő így is sürges, mert 1998 szeptemberére tankönyveket is kell adni az 1. és 7. évfolyamokon tanulmányaikat elkezdő nemzetiségi diákok kezébe.

Dr. Frank Gábor
iskolaigazgató, Pécs,
az Országos Kisebbségi Bizottság elnöke